

„Židům vstup zakázán!“

„Nikdo však tehdy netušil, že od zákazů pěstovat holuby, rybařit, chovat papouška a kanárky, povede cesta ke komínům pecí osvětimských krematorií. Nakonec směli židé jen zemřít.“

Karel Lagus, Josef Polák: *Město za mřížemi*¹

KLÍČOVÉ OTÁZKY

- » Co je to bezpráví?
- » Kdy je zákon či nařízení bezprávné?
- » Proč jsou lidé ochotni takové zákony a nařízení vymáhat?
- » Jak se proti bezpráví mohou lidé bránit?

ÚVODNÍ TEXT

Během druhé světové války nacistický režim vedený Adolfem Hitlerem systematicky pronásledoval židovské obyvatele Německa i zemí, které „Třetí říše“ okupovala.

Oběťmi bezpráví se však Židé stali ještě dříve, než byli odvezeni do ghatt a koncentračních táborů. Měsíce a roky předtím již byli vězni v ghettu obehnaném zdí zákonů, vyhlášek a cedulek „Židům vstup zakázán!“. Také Protektorát Čechy a Morava se stal takovým ghettem.

K jakým situacím toto zavádění rasového dělení společnosti vedlo? Jak se při nich chovali „muži zákona“? Jak nežidovští obyvatelé a jak Židé? Odpovědi na tyto otázky se můžeme pokusit hledat v archivních pramenech, zejména v trestních oznámeních, protokolech o zadržení či v zápisech z výsledků z archivu pražské policie.

➔ **Velké a malé dějiny > Holocaust a lidské chování > „Ghetto bez zdí“, s. 303**

PRACOVNÍ MATERIÁL Č. 1–4

1. Odvolání Josefy Ecksteinové adresované Policejnímu ředitelství v Praze
2. Dokument o trestním řízení vedeném proti Melanii Alinové, Pavle Holubové a Paulu Mislapovi
3. Zpráva Okresního policejního komisařství I. v Praze V ve věci Rudolfa Ebena
4. Trestní oznámení podané na Elsu Arnoldovou

Dokumenty najdete ke stažení na internetové stránce www.nasinebocizi.cz v sekci Dokumenty.

¹ Karel LAGUS, Josef POLÁK: *Město za mřížemi*, Praha 2006, 2. vyd., s. 46.

- » Časová dotace: 90 minut, doporučujeme vyučujícím upravit citlivě délku pracovních textů podle schopností jejich žáků, stejně tak volit a měnit učební strategie a metody podle svých pedagogických zkušeností
 - » Způsob práce: skupinová práce, práce s prameny
 - » Klíčová slova: protektorát, protižidovské zákony a nařízení, období do deportace
1. Vyzvěte žáky, aby utvořili dvojice a vyzvěte je, aby napsali pracovní definici slova *bezpráví*. Po třech až čtyřech minutách vyzvěte žáky, aby utvořili nové dvojice, sdělili si výsledek práce v předchozí dvojici a pokusili se spojit to nejlepší z obou pracovních definic do nové. Také jim nabídněte k prodiskutování následující otázku: *Cítil(a) ses někdy být obětí bezpráví?* Poskytněte dvojicím nejméně pět minut pro práci a vyzvěte je k další výměně partnerů (třetí pracovní dvojice). Ať se opět pokusí definici bezpráví cizelovat a prodiskutují otázku: *Dopustil(a) ses někdy bezpráví na druhých?* Výsledkem poslední, čtvrté výměny, by měla být konečná verze definice napsaná fixem na listu papíru A3. Nechte poslední dvojici také položit si otázku: *Byl(a) jsi někdy svědkem bezpráví?* Nyní ať jednotlivé dvojice prezentují své definice.
 2. Uveďte další práci ve smyslu úvodního textu. Vytvořte dvou – až tříčlenné pracovní skupiny. Každá prostuduje jeden ze čtyř pracovních materiálů. Jedná se o archivní dokumenty z pražského policejního archivu ze 40. let 20. století dostupné online na vzdělávacím portálu www.holocaust.cz. Vyzvěte skupiny, aby využily historického pramene k rekonstrukci události. Nabídněte jim vhodnou tvůrčí formu pro rekonstrukci, například komiks, reportáž zahraničního zpravodaje, scénář divadelní jednoaktovky nebo krátkého filmu. Na konci práce umožněte skupinám, aby představily svoji práci: prezentací, výstavou apod.
 3. Na závěr ved'te společnou diskusi či reflexi. Zeptejte se žáků zda, případně jak, ilustrují rekonstruované příběhy jejich pracovní definice pojmu bezpráví z úvodu lekce. Můžete položit i další otázky: *Jaký smysl a účel měla protižidovská nařízení? V úvodním textu se píše o ghettu obehnaném zdí zákonů, vyhlášek a cedulek „Židům vstup zakázán!“. Někdy se také pro situaci, do které se tehdy Židé dostali, používá pojem „ghetto beze zdí“. Jak tomuto výrazu rozumíte? Přestupky proti nařízením zachycené v dokumentech můžeme interpretovat i jako záměrné. Samozřejmě existovali lidé, kteří z rozmanitých důvodů protižidovské zákony a nařízení nerespektovali, a to i přes riziko věznění či pokutování. Mělo smysl nedodržovat protižidovská nařízení? Proč, pokud ano/ne? Proč byli lidé ochotni dodržování těchto zákonů vymáhat?*